

Список використаних джерел:

1. Фейертаг Владимир. Джаз. Энциклопедический справочник / Владимир Фейертаг. — СПб. : Скифия, 2008. — 696 с.
2. Langston Hughes. The Weary Blues [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.poets.org/poetsorg/poem/weary-blues>
3. Angela Brown. Must be the Music [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.poemhunter.com/poem/must-be-the-music-69/>
4. Langston Hughes. Juke Box Love Song [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://hellopoetry.com/poem/335/juke-box-love-song/>
5. Langston Hughes. Negro Dancers [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.poemhunter.com/poem/negro-dancers/>
6. Jayne Cortez. Jazz Fan Looks Back [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.poets.org/poetsorg/poem/jazz-fan-looks-back>

Черкесова І.Г.,

професор, заслужений діяч мистецтв
України, професор кафедри дизайну,
факультет мистецтв ВП «МФКНУКіМ»,
м. Миколаїв

ВІЗУАЛЬНА УКРАЇНСЬКА МОВА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проблеми візуальної української мови, на жаль, не помітні на перший погляд, але дуже вагомі на шляху культурного розвитку держави Україна на міжнародному рівні. Наша епоха визначається як інформаційна. Інформація – це текст. Текст – це слова. Слова – це букви (літери). Букви (літери) – це шрифт. Саме шрифт, стиль його графічного накреслення, є нашим предметом дослідження. У сьогоднішній гостро постало питання: чи є український шрифт?

У своїх виступах славетний український шрифтар і графік Василь Якович Чебаник зазначає нагальну потребу у створенні й впровадженні у цифрових формах для користувачів гарнітури саме українських шрифтів. Знаний митець розробив унікальний шрифт «Рутенія», який оцифровано у кількох форматах. [4;5] Але потрібна державна воля, щоб інсталиювати форми шрифту «Рутенія» у комп'ютерні системи усіх закладів (владних, навчальних, культурних тощо) України.

В. Я. Чебаник вперше про абетку українського шрифту почув ще у далекому 1971 р. на Міжнародному ляйпцигському книжковому ярмарку під час бесіди з відомим у світі теоретиком і практиком шрифтової галузі Альбертом Капром. Відомий митець запитав у Чебаника, чому не розвивається українська абетка? Український митець більше сорока років після цього

присвятив творчій розробці саме українського шрифту. І ще одна подія державного рівня спонукала митця прискорити розробку українського шрифту [4;5]. На початку отримання незалежності та утворення соборної України до В. Я. Чебаника звернувся з запитом про існування українського шрифту Ігор Рафаїлович Юхновський, знаний учений-фізик, академік Національної академії наук України, політичний та громадський діяч. Певні структури влади України звернулися з проханням до корпорації Monotype Imaging ввести до комп'ютерних систем українську абетку з позначенням на клавіатурах. На запит було запропоновано Україні пред'явити українську абетку, якщо країна позиціонує себе незалежною і самостійною, має власну українську мову. Якщо абетки немає – то мова визначається як «наречіє» й треба використовувати абетку російську [4;5].

Проблема саме в тому, що за кілька століть колоніального стану українська абетка не тільки не розвивалася, а взагалі заборонялася й знищувалася. До сьогодні точаться численні суперечки науковців України та Московії з проблем існування в принципі української мови та її абетки. Стосовно графічного відображення української мови (писемної, друкованої) історично доведено, що до петровської реформи абетки користувалися церковно-слов'янською абеткою у графічних стилях уставу, напівуставу, в'язі. До винайдення техніки друку Гутенбергом у середині XV ст. церковні книги писали від руки. Устав не простий за формою написання шрифт, але дуже урочистий і візуально гарний. Найдавніші книги писані саме уставом. З часом зростала потреба у книгах для богослужінь, то переписувачі з метою прискорення написання винайшли форму напівуставу, трохи з нахилом праворуч. Тексти, написані напівуставом легко відрізняються від текстів, написаних уставом: слова відділяються пробілами, літери більш-менш подібної ширини, що полегшує читання. В'язь – шрифт заголовковий. Вважається, що він створений для тайнопису. Написання назв цим шрифтом утворюється за певними правилами, використовуються лігатури (поєднання графіки двох літер в одну форму).

Реформа Петра I у 1708 р. знищила графіку старослов'янського шрифту. Цар власною рукою повикреслював всі старослов'янські форми літер. Залишив лише ті, що нагадували західноєвропейську антикву Голандії. Насьогодні науковцями цей шрифт визнається як понівечена голандська латиниця. Саме нею у цивільних (державних, літературно-мистецьких) текстах послуговуються слов'янські народи європейської частини російської імперії у минулому: у Московії, у Білорусії, в Україні. Старослов'янська абетка: аз, букі, веді, глаголь, добро тощо залишилася лише у церковній літературі.

Спроби створити саме український шрифт робилися ще у 1917-20-х рр. XX ст. Відомий графік Георгій Нарбут розробляв для незалежної України – УНР власну абетку українського шрифту. На сьогодні відомі чотири цифрові формати нарбутівського шрифту. Але це неповноцінні шрифтові гарнітури, в яких немає усіх типографських знаків з цифрою у тому числі. Ентузіастич-

патріоти, талановиті графіки-шрифтарі Віктор Харік та Генадій Заречнюк із своїми колегами на основі нарбутівської розробки українського шрифту створили цифрові форми – шрифти Narbut Abetka, Narbut Classic, Narbut Extra Wide, Narbut Narrow Contrast, Narbut Whirl. Ці шрифти знаходяться у вільному доступі й скачати їх можна безкоштовно. Популярним у сьогодні є український шрифт Марка Кірнарського, утворений на базі рукописного уставу у 20-х рр. ХХ ст. Вишукані графічні форми літер легко сприймаються очима і легко читаються. Але це теж не повна гарнітура, де відсутні цифри та інші типографські знаки. У цей час докладає зусиль у створенні назв видань на обкладинках відомий український художник Василь Кричевський. Він разом з Георгієм Нарбутом, Михайлом Грушевським, Михайлом Бойчуком, Федором Кричевським, Олександром Мурашком, Абрамом Маневичем, Миколою Бурпачеком, Іваном Стешенком став фундатором Академії образотворчого мистецтва та архітектури у Києві.

У середині ХХ ст. Георгій Якутович, знаний митець, художник-графік для обкладинки книги Івана Франка «Захар Беркут» створює напис цієї назви оригінальним шрифтом. На початку ХХІ ст. Генадій Заречнюк (дизайнер шрифту) доробляє за стилем Якутовича всі літери абетки й переводить у цифровий формат. Цей шрифт Yakutovych теж можна безкоштовно скачати й інсталиувати на свій ПК. Для використання у наочній агітації розроблені ще кілька форм українського шрифту Олегом Снарським. У цифровій формі можна безкоштовно користуватися Snarsky Ustav New.

У 1960-х рр. на замовлення держкомітету стандартів совміну СРСР графіком-шрифтарем Василем Хоменком було розроблено повноцінну шрифтову гарнітуру, що отримала назву Хоменківської. Гарнітура була розроблена для російської й української мови (за документацією того часу) й рекомендована для художніх видань (окрім високого друку та офсету).[2] Пластика графічних форм хоменківських літер сприймається як українська. Ця гарнітура теж переведена у цифрові формати, адаптована до латиниці, але у вільному доступі її не має. Можна тільки купити у правовласників.

Можна ще згадати чудові шрифти Володимира Юрчишина, Олени Юнак, Віталія Мітченка та інших. Але ці всі графічні форми шрифтів побудовані на основі «гражданського» шрифту Петра І. І тільки Василь Чебаник спромігся на сьогодні створити абетку з національними рисами – шрифти «Рутенія», «Шиповник», «Софія Київська».

На сьогодні електронний міжнародний документообіг у світі послуговується вже інтернаціональним шрифтом Times New Roman, котрий було створено видавцем Моррісоном та художником Лардентом у 1932 р. з метою покращення друку дешевих газет. Шрифт виявився настільки вдалим за своїми характеристиками (економічність, читабельність, адаптація до різних фонематичних мов), що був впроваджений Apple Macintosh як основний шрифт у багатьох додатках та у веб-браузерах. З 2004 р. Госдепартамент США зробив цей шрифт обов'язковим для усіх дипломатичних документів. Правовласником

шрифту Times New Roman є компанія Monotype Imaging Ink. Взагалі для того, щоб включити шрифт у будь-яку операційну систему, потрібно укласти ліцензійний договір з Monotype Imaging, де зазначено відсоток відрахувань компанії за кожний варіант шрифту та термін до наступної пролонгації договору. Дуже показовий приклад проблем застосування цього шрифту у Московії: у зв'язку з санкціями через напад на східні території України та анексії Криму, корпорація Monotype Imaging відмовилася продати ліцензію на цей шрифт розробнику російської операційної системи Astra Linux – НПО «РусБИТех», що привело до обмеження документообігу та передачі інформації у держустановах. [3]

З вищевикладеного можна зробити наступні висновки:

- 1) Для розробки й впровадження українських шрифтів у різні форми використання потрібна державна воля у формі замовлень фахівцям шрифтарям-графікам;
- 2) Потрібно залучити до цифрового формоутворення повноцінних гарнітур (цифри, знаки пунктуації, інші типографські знаки за міжнародними стандартами) дизайнерів-графіків та спеціалістів ІТ.
- 3) Потрібно впровадити в усі ВНЗ, де навчають графічному дизайну, дисципліни «Шрифтовий етнодизайн» та «Каліграфія».
- 4) Вивчення та опанування шрифтів на спеціальностях графічного дизайну в усіх ВНЗ потрібно розпочинати з першого курсу.

Важливим є усвідомлення керівниками різного рівня значущості утворення українських шрифтів та їх активне й повсюдне використання на всіх ПК як на теренах України, так і за кордоном.

В. Я. Чебанюк у своїх інтерв'ю різним ЗМІ зазначає шкоду від переведення української мови на латинську абетку. Кількість літер української абетки на 7 знаків більша за латинську. Звуки Ш, Щ, Ж, Ц інші будуть складатися з 3-4 латинських літер, що збільшує рядок тексту майже у два рази й заважає читанню. Друк буде використовувати більше матеріалів (паперу, фарби) та енергії, що веде до збільшення ціни на видання. Величезні масиви інформації, що створена кириличними шрифтами, для поколінь, сформованих на латиниці, стануть недоступними нащадкам. [1] Це є значною проблемою сьогодення. То проект закону переходу на латиницю потрібно вилучити із розгляду Верховною Радою.

Список використаних джерел:

1. Месюр А. Кирилиця, латинка та Чебанюк [Текст]: Режим доступу: <https://site.ua/andriy.mesyur/9840/>
2. Ровенский М. Воспоминания об отделе наборных шрифтов НИИПолиграфмаша. [Текст]: Режим доступу: <http://rus.paratype.ru/poligraphmash-research-institute>

3. Таймс (гарнитура). [Текст]: Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D0%B9%D0%BC%D1%81_\(%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B0%D0%B9%D0%BC%D1%81_(%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0))

4. Томак М., Хабарова А. Страна вырабатывает свой почерк. [Текст]: Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/obshchestvo/strana-vyrabatyvaet-rocherk>

5. Чебанік В. Українська абетка. Лекція, майстер-клас. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=1dmG67ysE8o>

Шеремет В.В.,

викладач кафедри музичного мистецтва
ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА *(на прикладі одеської академічної виконавської школи)*

Академічне народно-інструментальне мистецтво України є найбільш молодим видом професійного музичного мистецтва та вагомою складовою системи національного музично-виконавського інструменталізму. Кожна академічна виконавська школа накопичує власні та інтегрує світові здобутки музичного мистецтва в галузі теорії та практики виконавства, музичної педагогіки, композиторсько-виконавської інтерпретації музичних творів. Не виключенням є й одеська школа народно-інструментального мистецтва, яка уособлена кафедрою народних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової (далі ОНМА): професорсько-викладацьким складом, випускниками кафедри багато з яких є діючими виконавцями та викладачами у мистецьких навчальних закладах різного рівня у регіоні.

Новий якісний рівень розвитку народно-інструментального мистецтва розпочався наприкінці ХХ століття із початком відліку історії незалежної України та переосмисленням усіх парадигм мистецької освіти та завдань і спрямування сценічно-академічного виконавства.

Проблеми оновлення специфіки народно-інструментального академічного мистецтва, зокрема виконавства як такого досліджували Р.Безугла, І. Єргієв, В. Заєць, Н. Костенко, В. Мурза, Т. Литвинець, В. Петрик, Л. Снедкова, А.Черноіваненко, Ю.Чумак. Проте у наукових дослідженнях вказаних авторів здебільшого висвітлені процеси розвитку певних інструментальних культур, що входять в систему народно-інструментального академічного мистецтва, та не наводяться узагальнюючі паралелі щодо жанру в цілому.

Оновлення самої сутності народно-інструментального академічного мистецтва в Україні прослідковуємо з кінця ХХ – початку ХХІ століття, коли